П Р О Е К Т !

ДО
МИНИСТЕРСКИ СЪВЕТ НА
РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

Д О К Л А Д

от Румен Радев
министър-председател на Република България

ОТНОСНО: Решение на Министерския съвет за одобряване на проект на Закон за изменение и допълнение на Закона за Държавна агенция „Национална сигурност“

УВАЖАЕМИ ГОСПОЖИ И ГОСПОДА МИНИСТРИ,

На основание чл. 31, ал. 3 от Устройствения правилник на Министерския съвет и на неговата администрация (УПМСНА) внасям за разглеждане проект на Решение на Министерския съвет за одобряване на законопроект - проект на Закон за изменение и допълнение на Закона за Държавна агенция „Национална сигурност“.

I. Причини, които налагат приемането на акта:

Държавна агенция „Национална сигурност“ (ДАНС, Агенцията) е специализиран орган към Министерския съвет за изпълнение на политиката по защита на националната сигурност. Устройството и дейността на Агенцията, статута на нейните служители и правомощията на органите й са регламентирани в Закона за Държавна агенция „Национална сигурност“ (ЗДАНС).

Настоящият законопроект предвижда промени, отнасящи се до: органите на управление на ДАНС; структурата на Агенцията; дейностите на Агенцията и правомощията на нейните органи; служителите на ДАНС.

С Преходните и заключителни разпоредби на законопроекта се предвиждат промени и в Закона за електронните съобщения (ЗЕС), Закона за защита на класифицираната информация (ЗЗКИ), Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България (ЗОВСРБ), Закона за противодействие на тероризма (ЗПТ) и Закона за специалните разузнавателни средства (ЗСРС).

1. Промени в Закона за Държавна агенция „Национална сигурност“:

1.1. Относно органите на управление на ДАНС:

Съгласно чл. 8, ал. 1 от ЗДАНС, Агенцията се ръководи от председател, който се избира с решение на Народното събрание по предложение на Министерския съвет за

срок 5 години. Изискванията към председателя на ДАНС са регламентирани в ал. 3 на същия член.

Законопроектът предвижда завишаване на изискуемия професионален стаж в службите за сигурност от 12 на 15 години, като отпада алтернативното изискване за юридически стаж. Въвеждането на подобно изискване в закона е гаранция, че на посочената длъжност ще бъде назначено лице с достатъчно професионален опит с цел качествено и ефективно изпълнение на възложените му по закон функции. Предвид значимостта на дейността по защита на националната сигурност на Република България, е направена преценка, че изискването за броя години стаж в службите за сигурност и за обществен ред следва да бъде завишено от 12 на 15 години, като отпадне изискването за юридически стаж.

На следващо място, прецизират се функциите на административния секретар на Агенцията.

1.2. Относно структурата на ДАНС:

Структурата на Агенцията е регламентирана в едноименния раздел II на глава трета от ЗДАНС, който се преразглежда изцяло.

Предвижда се основни структурни звена в Агенцията да бъдат дирекциите, включително териториални. Наименованията, структурата и дейностите на дирекциите ще се определят с акт на председателя на ДАНС, а не с акт на Министерския съвет, каквато е сега действащата редакция на закона. С акт на председателя се предоставя възможност и за създавана и на други структурни звена в Агенцията, както и за определяне на райони на действие на териториалните дирекции и на другите звена.

Предложеният подход, от една страна е съобразен със спецификата на дейността на Агенцията и конспиративността, при която същата се осъществява, което не позволява разкриване на основните структурни звена и направленията им на дейност. От друга страна, определянето на същите с акт на председателя на ДАНС позволява по-бърза реакция при промяна в средата за сигурност, която може да доведе до промяна в структурата и дейностите на звената.

Предлаганата промяна създава предпоставки за оперативна гъвкавост, подобряване на комуникацията между звената, по-бързо вземане на решения, по-ефективно изпълнение на дейностите на ДАНС, респективно създаване на допълнителни гаранции за защита на националната сигурност на страната. По този начин ще се минимизират рисковете от дублиране на дейности и задачи.

От друга страна, ще се постигне рационално използване на ресурсите на Агенцията – както финансови, така и кадрови, както и съответствие с добрите управленски практики.

1.3. Относно дейностите на ДАНС и правомощията на нейните органи:

Дейностите на ДАНС са регламентирани общо в едноименната глава втора от ЗДАНС, както и по-подробно в глави четвърта, пета, шеста и шеста „а“ от закона, а правомощията на органите на Агенцията са разписани в глава осма от ЗДАНС.

С оглед липсата на изрична уредба в ЗДАНС, наред с функциите на орган по акредитиране на сигурността по ЗЗКИ се регламентира, че Агенцията осъществява и функциите на орган по TEMPEST, като се уеднаквява и използваната терминология в чл. 6 и чл. 42 от закона. Съгласно разпоредбата на § 1, т. 25 от Допълнителните разпоредби на ЗЗКИ, TEMPEST е изследване, изучаване и контрол на компрометиращите електромагнитни излъчвания и контрамерките за тяхното потискане и ограничаване. Агенцията и към настоящия момент осъществява посочените функции по реда на ЗЗКИ, като се предвижда тази дейност да бъде уредена и в ЗДАНС.

На следващо място, прецизират се основанията за извършване на оперативно-издирвателна дейност посредством промени в чл. 24 от ЗДАНС, като се предвижда основание за извършване на такава дейност да бъдат получени данни за лица, които подготвят, извършват или вече са извършили деяния, създаващи заплаха за националната сигурност, когато не са достатъчни за образуване или започване на наказателно производство.

Преразглеждат се разпоредби, уреждащи информационната дейност на ДАНС, в това число относно реда за достъп до лични данни, обработвани от Агенцията. Обработването на лични данни, свързано с дейностите по защита на националната сигурност не попада в обхвата на правото на Съюза, по аргумент от чл. 4, параграф 2 от Договора за Европейския съюз, поради което разпоредбите на правото на Съюза в областта на защита на личните данни са неприложими, а правната уредба се съдържа в ЗДАНС. Спецификата на дейността на агенцията налага в закона да бъдат създадени допълнителни гаранции за защита правата на служителите на ДАНС, включително и тези на прикритие, както и на сътрудниците на Агенцията в случай на искане на достъп до такива данни.

Що се отнася до реда за предоставяне на информация от информационните фондове на Агенцията на органи на други държави, се предвижда, освен въз основа на сключен международен договор, това да става и при наличие на писмено уверение, че чуждестранният орган осигурява адекватно ниво на защита на данните. Неприложимостта на правото на Съюза в обсъжданата област налага доразвиване на правната уредба в ЗДАНС. Същевременно се предвижда изрично, в случай че информацията представлява класифицирана такава, същата да се предоставя по реда на ЗЗКИ.

Предвиждат се промени в чл. 39а от ЗДАНС, продиктувани от явното противоречие между текста на чл. 34, ал. 3 и текстовете на глава шеста „а“ от ЗДАНС, касаещи предоставянето на информация от Националното звено за получаване и обработване на резервационни данни на пътниците в Република България, превозвани по въздух (Националното звено). Дейността на Националното звено е пряко свързана с предоставянето на информация на указаните в ЗДАНС компетентни органи за целите на предотвратяване, разкриване, разследване и наказателно преследване на изчерпателно изброени в чл. 42а, ал. 3 от този закон престъпления. В този смисъл, информацията, която се обработва в информационните системи на Националното звено, не се използва

само за защита на националната сигурност, като данни се предоставят от Националното звено по реда на глава шеста „а“ от ЗДАНС. Ето защо е необходимо в чл. 39а от ЗДАНС да се предвиди, че ал. 3 на чл. 34 от същия закон не се прилага при обработването на данни по глава шеста „а“.

Измененията и допълненията в чл. 40а от ЗДАНС целят преодоляване на констатирани непълноти в правната уредба на контролната дейност по отношение на организацията на физическата и на информационната защита на стратегическите обекти и дейности, които са от значение за националната сигурност. Настоящата редакция на ал. 1 на чл. 40а от ЗДАНС урежда мерките, които се обхващат от физическата защита на посочените обекти, но не и тези, обхващани от информационната защита. Това налага изричното им уреждане по аналогия на уредбата на мерките, обхващани от физическата защита. Допълнението в ал. 1 на чл. 40а от ЗДАНС ще наложи промяна и в ал. 4 на същия член, доколкото контролната дейност по отношение на организацията на физическата и информационната защита на стратегическите обекти и дейности, които са от значение за националната сигурност, ще се уреждат от Правилника за прилагане на ЗДАНС, а не, както е предвидено в момента, от два нормативни акта – Правилника за прилагане на ЗДАНС и наредбата по чл. 40а, ал. 4 от ЗДАНС.

Разширява се списъкът на тежките умишлени престъпления, за предотвратяването, разкриването, разследването и наказателното преследване на които се обработват резервационни данни на пътниците в Република България, превозвани по въздух, посредством включването на престъпленията по чл. 233, ал. 1 и 2, и 357 от Наказателния кодекс (НК) сред изрично изброените в чл. 42а, ал. 3 от ЗДАНС. Разпоредбата на чл. 233 от НК криминализира извършването на определени дейности с оръжия и изделия и технологии с двойна употреба без съответните разрешения, регистрации или лицензи. В чл. 357 от НК са уредени съставите на разгласяването на информация, представляваща държавна тайна, както и на чуждестранна класифицирана информация. Визираните престъпления са тежки умишлени престъпления, каквито са и останалите престъпления, за предотвратяването, разкриването, разследването и наказателното преследване на които се обработват резервационни данни на пътниците в Република България, превозвани по въздух. Промяната се предприема като мярка за защита на националната сигурност, като се отчита, високата обществена опасност на престъпленията.

Допълва се и списъкът на компетентните органи, имащи право на достъп до резервационни данни на пътниците в Република България, превозвани по въздух, по предварително определени критерии (допълват се дирекция „Международно оперативно сътрудничество“ на Министерството на вътрешните работи и дирекциите на ДАНС, осъществяващи оперативно-издирвателна дейност) или въз основа на мотивирано искане (допълват се Комисията за противодействие на корупцията и Служба „Военна полиция“). Разширяването на списъка на компетентните органи се налага предвид осъществяваните от тях дейности и установената компетентност за предотвратяването, разкриването, разследването или наказателното преследване на предвидените в ЗДАНС престъпления.

Създава се възможност и за предоставяне на деперсонализирани чрез прикриване данни на Европол за осъществяване на нейните функции. Въпреки че Директива (ЕС) 2016/681 на Европейския парламент и на Съвета от 27 април 2016 г. относно използването на резервационни данни на пътниците с цел предотвратяване, разкриване, разследване и наказателно преследване на терористични престъпления и тежки престъпления (ОВ, L 119/132 от 4 май 2016 г.) не предвижда изрично подобен ред, такава възможност е уредена в законодателствата на редица държави членки.

С цел отстраняване на констатирани в практиката по прилагане на закона непълноти и гарантиране на ефективно изпълнение на дейностите на ДАНС, се разширява кръгът от субекти по чл. 129 от ЗДАНС, задължени да оказват съдействие на органите Агенцията при изпълнение на възложените им със закон правомощия, както и да предоставят на Агенцията всяка постъпила или придобита от тях информация, която е свързана с изпълнението на възложените със закон правомощия на Агенцията.

1.4. Относно служителите на ДАНС:

Предвид спецификата на осъществяваните от ДАНС дейности, се предвижда отпадането на категорията служители на Агенцията, чийто статут се урежда от Закона за държавния служител (ЗДС). На първо място, ЗДС предвижда по-занижени изисквания по отношение на подбора на кандидатите и провеждането на конкурсната процедура, в сравнение със ЗДАНС и подзаконовите нормативни актове по неговото прилагане. На следващо място, критерият, въз основа на който се определя категорията държавен служител, е дейността, която той осъществява – дейност по чл. 4 от ЗДАНС или друг вид дейност. Същевременно, голяма част от служителите в дирекциите, които пряко не осъществяват дейности по чл. 4 от ЗДАНС, отговарят за обезпечаването на този вид дейности. Така, на практика, визираните служители боравят със същата информация от значение за националната сигурност, с която боравят и служителите пряко ангажирани с изпълнението на дейностите по чл. 4 от закона. Отделно от това, с оглед спецификата на работа в Агенцията, ЗДАНС предвижда редица права и задължения за държавните служители, непредвидени в ЗДС, касаещи категорията труд, участието в политически партии, синдикални организации, работното време (ненормиран работен ден), почивките, отпуските и др. Ефективното осъществяване на дейността на Агенцията и спазването на предвидените в закона принципи за осъществяването на тази дейност налагат тези права и задължения да бъдат предвидени за всички категории държавни служители, което с настоящата редакция на закона не е възможно. Освен преодоляването на визираните по-горе проблеми, предложените промени в чл. 43 от ЗДАНС целят уеднаквяване на правната уредба на статута на служителите на структури със сходни функции (служби за сигурност).

Осъществяваните от Агенцията дейности и достъпът до класифицирана информация налагат въвеждането и на известни ограничения за служителите на Агенцията, на които се забранява участието в тайни и/или неформални организации и общества, с цел гарантиране на по-голямата им надеждност и минимизиране на рисковете от зависимост от подобни структури.

В изпълнение на Решение № 233 на Министерския съвет от 2024 г. се предвиждат мерки за намаляване на административната тежест, като обстоятелствата дали кандидатите за служители на Агенцията не са привлечени като обвиняеми или не са подсъдими за умишлено престъпление от общ характер ще се установяват служебно.

Промените в чл. 54, ал. 8 от ЗДАНС са свързани с допусната неточност при предвидената в тази норма възможност за назначаване на служители в Агенцията без провеждане на конкурс. При настоящата редакция на разпоредбата е използван изразът „държавни служители в Министерството на отбраната“. Така използваният израз се явява неточен по отношение на военнослужещите предвид определението за военна служба по чл. 133, ал. 1 от ЗОВСРБ, по отношение на които е целено да бъде предвидена възможността за назначаване в Агенцията без провеждането на конкурс. Поради това, с цел придаване яснота на разпоредбата на чл. 54, ал. 8 от ЗДАНС, би следвало думите „държавни служители в Министерството на отбраната“ да бъдат заменени с „военнослужещи в Министерството на отбраната, структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната и Българската армия“, като разпоредбата се редактира в съответствие с тази замяна.

Предвижда се и възможност конкурс за назначаване на държавна служба в Агенцията да не бъде провеждан за лица, за които е извършено предварително изучаване или които притежават специфични квалификация, знания, умения и опит от важно значение за защита на националната сигурност, ако отговарят на изискванията за постъпване на държавна служба в Агенцията. Промяната отчита спецификата на осъществяваните от ДАНС дейности и представлява гаранция за защита на класифицираната информация посредством неразкриване на интереса на Агенцията към лица със специфична подготовка, който интерес не е възможно да бъде прикрит при обявяване на конкурс. Аналогична възможност се предвижда и по отношение на конкурсите за преминаване в по-висока по вид длъжност по отношение на служители, които притежават специфични квалификация, знания, умения и опит от важно значение за защита на националната сигурност, ако отговарят на изискванията за заемане на съответната длъжност.

Променя се и срокът на изпитване, уреден в чл. 59, ал. 1 от ЗДАНС, от една на две години, което се обуславя от наблюдавани проблеми, забелязвани по отношение на адаптирането на новоназначени служители при осъществяване на служебната дейност. След назначаването си на държавна служба в Агенцията се определя наставник, който съгласно утвърден план следва да запознае новоназначения служител с организацията на работа, прилагането на нормативната база, формите и средствата за въвеждане и други мероприятия с практико-приложен характер, предвид спецификата на изпълняваните от него служебни задължения. Срокът за въвеждане е минимум шест месеца, като може да продължи до една година. В тази връзка, от наблюдаваните тенденции е направен извод, че в сегашния законовоопределен едногодишен изпитателен срок, самостоятелната дейност, която осъществяват новоназначените служители и която може да бъде обективно оценена, е с максимален срок шест месеца след изтичане на периода на

наставничество. Така, на практика, съществува възможност оценката, която следва да се даде на новоназначения служител, да бъде необективна и некоректна. С въвеждането на срок от две години ще се даде обективна възможност за оценка от страна на ръководството на Агенцията, касаеща годността на новоназначения служител да изпълнява коректно служебните си задължения.

На следващо място, преразглеждат се документите, съхранявани в служебното досие на всеки служител в Агенцията, като се предвижда в същото да не се съхраняват документи относно отпуските на служителите, както и длъжностната характеристика. Визираните документи ще продължат да се съхраняват в Агенцията, но не като част от служебните досиета на служителите.

Посредством допълнението на чл. 64 от ЗДАНС чрез създаването на ал. 7 се цели преодоляването на непълнота в правната уредба на института на заместването. Към настоящия момент срокът на заместването на отсъстващ служител не може да бъде по-дълг от една година, когато отсъствието на заместващия служител надвишава 30 работни дни. Законът обаче не урежда случаите, в които титулярът на длъжността е в законоустановен отпуск над една година. Това налага предвиждането на възможност в тези случаи заместването да бъде за по-дълъг срок от този, определен в сега действащата редакция на чл. 64 от ЗДАНС.

Промените в разпоредбата на чл. 65а, ал. 1 от ЗДАНС целят преодоляване на законодателна непълнота посредством предвиждането на възможност за временно преназначаване на държавен служител в Агенцията на същата, но вакантна длъжност до назначаване на титуляр на длъжността. Подобна възможност към настоящия момент има единствено при назначаване на по-висока вакантна длъжност. Доколкото временното назначаване може да бъде при мотивирана служебна необходимост се създава ал. 6 в същия член, предвиждаща, че в случаите на мотивирана служебна необходимост обжалването на заповедта за временно назначаване не спира нейното изпълнение. На следващо място, предвидена е възможност временното назначаване да се прекрати със заповед на органа по назначаване преди изтичане на определения срок.

В съответствие с разпоредбата на чл. 49, ал. 3 от Закона за управление на средствата от Европейските фондове при споделено управление, е предвидена възможност на държавни служители в Агенцията, с тяхно съгласие и срещу допълнително възнаграждение при определени условия, със заповед на органа по назначаването да се възлагат задължения във връзка с изпълнението, управлението и/или отчитането на: проекти или програми, съфинансирани от Европейския съюз, Европейските фондове при споделено управление или от други международни/европейски финансови институции и донори, по които Агенцията е бенефициент или партньор – в случай че отговарят на условията за допустимост на разходите по съответната програма и при осигурени финансови средства за заплащане на труд в рамките на съответните проекти.

Предвиждането на подобна възможност налага преразглеждане и на текстовете, уреждащи възнагражденията на служителите в Агенцията, изпълняващи, управляващи

и/или отчитащи проекти. Подобно преразглеждане е направено и по отношение на текстовете относно възнагражденията на дългосрочно командировани служители по реда на Закона за дипломатическата служба, като се отчита спецификата на дейност и натовареността на служителите.

Посредством допълване на чл. 68 от ЗДАНС се отстранява установена в практиката по прилагане на закона непълнота, като се регламентира ред за поддържане на физическата подготовка на лицата, работещи по трудово правоотношение в Агенцията, по аналогия на реда за държавните служители.

Въвежда се възможност за държавните служители в Агенцията да кандидатстват за заемане на длъжности по срочен договор в институции или структури на Европейския съюз или в международни организации в областта на защита на националната сигурност, както и възможност да изпълняват такива длъжности, като се предвижда условията и редът за това да бъдат определени в наредба на председателя на Агенцията.

Създадената възможност налага преразглеждане на основанията за несъвместимост със служба в Агенцията, като се предвижда такава да не е налице при работа по трудов или по граждански договор в институции или структури на Европейския съюз или в международни организации. Наред с това, предвижда се несъвместимост да не е налице и в случаите на осъществяване на психологическо консултиране и психотерапия, което ще позволи на психолозите в Агенцията да развиват своите умения в областта.

С оглед възможността в ЗДАНС служителите на Агенцията да ползват лечебните заведения на Министерството на отбраната и на Министерството на вътрешните работи, се предвижда това да става при условия и по ред, определени с актове на съответния министър и председателя на Агенцията. Допълнително се предвижда възможност за използване и на други лечебни заведения, относно при условия и по ред на двустранен акт.

Изменение в разпоредбата на чл. 80 от ЗДАНС предвижда всички служители в Агенцията да пътуват безплатно в обществения градски транспорт при изпълнение на служебните си задължения. По този начин се цели приравняване на правата на лицата, работещи по трудово правоотношение, с тези на държавните служители в Агенцията, предвид обстоятелството, че в определени случаи статутът на лица, осъществяващи едни и същи дейности, се урежда от различни закони.

Във връзка с предвидената в чл. 69 от ЗДАНС възможност за участие на държавните служители в Агенцията в операции и мисии извън територията на страната, в разпоредбата на чл. 83 от закона се предвижда въвеждането на нов вид отпуск, а именно – допълнителен платен отпуск за участие в операция или мисия извън територията на страната. Същият е с размер на два и половина работни дни за всеки календарен месец участие в операцията или мисията. Въвеждането на визирания отпуск се налага с оглед отчитане спецификата на изпълняваните задължения и натовареността на държавните служители, взели участие в операция или мисия извън територията на страната.

На следващо място, създадената възможност държавните служители в Агенцията да кандидатстват за заемане на длъжности по срочен договор в институции или структури

на Европейския съюз или в международни организации в областта на защита на националната сигурност, както и възможност да изпълняват такива длъжности, налага регламентирането и на неплатен отпуск за времето на заемане на подобна длъжност.

Предвиждат се промени и относно дисциплинарната отговорност на служителите в Агенцията.

Предвид тежестта на дисциплинарните нарушения, за които се налага дисциплинарно наказание „уволнение“, се завишават давностните срокове, като се регламентира, че дисциплинарното наказание в тези случаи се налага не по-късно от два месеца от откриване на нарушението и не по-късно от две години от извършването му.

С промяна в разпоредбата на чл. 97 от ЗДАНС се урежда дисциплинарните наказания, с изключение на уволнението, да се заличават с изтичането на срока, за който са наложени, като по този начин се премахва диференциацията в режима на заличаване на различните видове дисциплинарни наказания.

Промените в чл. 95 и чл. 114 от ЗДАНС целят уеднаквяване на реда за връчване на заповеди за налагане на дисциплинарни наказания и за прекратяване на служебно правоотношение с този, предвиден в Административнопроцесуалния кодекс относно връчването на съобщения.

С промените в чл. 110 и чл. 113 от ЗДАНС се усъвършенства уредбата на прекратяването на служебно правоотношение с оглед натрупания опит и спецификата на отделните хипотези.

В Допълнителната разпоредба на закона, в § 1 се създава т. 18, съдържаща легална дефиниция на понятието „служебна необходимост“, съгласно която същата е налице при нормативни промени, промяна в средата за сигурност, длъжностното разписание и/или промени във функционалните задължения на структурите.

2. Промени в Закона за електронните съобщения:

Промените в ЗЕС се налагат с оглед предвижданите промени в ЗДАНС, касаещи структурата на Агенцията, с цел уеднаквяване на използваната терминология. Доколкото законът вече борави с понятието „дирекции, осъществяващи оперативно-издирвателна дейност“ по отношение на структурните звена, осъществяващи дейностите по чл. 4, ал. 1 от ЗДАНС, визираното понятие се въвежда и в ЗЕС.

3. Промени в Закона за защита на класифицираната информация:

Със ЗЗКИ се уреждат обществените отношения, свързани със създаването, обработването и съхраняването на класифицирана информация, както и условията и реда за предоставяне на достъп до нея. Целта на закона е защитата на класифицираната информация от нерегламентиран достъп.

Промените в ЗЗКИ се налагат с оглед оптимизиране на отделни разпоредби, отнасящи се до дейностите в глава втора „Органи за защита на класифицираната информация“, глава четвърта „Маркиране на информацията“, глава пета „Условия и ред за получаване на достъп до класифицирана информация“, глава шеста „Видове защита на класифицираната информация“, глава седма „Предоставяне или обмен на класифицирана

информация между Република България и друга държава или международна организация“ и глава осма „Административнонаказателни разпоредби“.

Направените промени в чл. 11 ще запълнят редакционна празнота, тъй като в разпоредбата не е посочено, че се отказва издаване на разрешение за достъп до класифицирана информация (РДКИ). Отмяната на чл. 51 е с мотив, че текстът му повтаря съдържанието на разпоредбата на чл. 11, ал. 3, т. 1 от ЗЗКИ.

С промените в чл. 14 ясно ще се регламентират на законово ниво функциите на ДАНС като орган по акредитиране на сигурността на комуникационни и информационни системи.

Промяната в чл. 18, ал. 4 цели оптимизиране на процедурата за уведомяване при задгранични пътувания.

С промяната в режима на унищожаване на класифицирана информация ще се повиши нейната защита, както и ще се хармонизират разпоредбите с правилата за защита на класифицирана информация на НАТО и ЕС.

В чл. 34, ал. 1 от ЗЗКИ са определени сроковете за защита на КИ, считани от датата на създаването ѝ. Алинея 2 на чл. 34 от ЗЗКИ допуска удължаване на така регламентираните срокове, но не с повече от първоначално определените. Настоящият законопроект отчита спецификите на определени категории класифицирана информация, която поради своята особеност е необходимо да бъде защитавана за по-дълъг период от време от нормативно установените срокове. В тази връзка е направено предложение да се даде възможност за многократно удължаване на сроковете при необходимост. По този начин ще се създадат достатъчно гаранции за защита на класифицираната информация.

Посредством промените в чл. 39 от ЗЗКИ се цели да не се извършва проучване за надеждност по отношение на вицепрезидента на Република България. Горното е съобразено с мястото на вицепрезидента в управлението на държавата и неговите функции, които обуславят правото му на достъп до класифицирана информация по силата на закона, без необходимост от проучване по реда на ЗЗКИ. Разпоредбата на чл. 94 от КРБ предвижда, че вицепрезидентът се избира едновременно и в една листа с президента при условията и по реда за избиране на президент. Условията за преизбиране, несъвместимост, прекратяване на пълномощията на президента и вицепрезидента са идентични, като КРБ допуска президентът да възлага на вицепрезидента правомощията си по чл. 98, т. 7, 9, 10 и 11 (чл. 104 от КРБ).

Отстраняване на констатирана законодателна непълнота мотивира промяната в чл. 43, ал. 6 от ЗЗКИ, като се допълват основанията за прекратяване на проверка във връзка с издаване на РДКИ – освен при отказ на лицето от проучване, това да става и при отказ от подлагане на изследвания по чл. 42, ал. 2 от същия закон, както и при отпадане на необходимостта от достъп по време на проучването.

Отмяната на чл. 45а е свързана с предвиденото закриване на Комисията за разкриване на документите и за обявяване на принадлежност на български граждани към Държавна сигурност и разузнавателните служби на Българската народна армия. В допълнение, в резултат на прилагането на разпоредбата и извършени множество

проверки за принадлежност на проучвани лица, до момента няма случай, в който установена принадлежност към органите на Държавна сигурност и разузнавателните служби на Българската народна армия да е послужила като основание за отказ или отнемане на разрешение за достъп до класифицирана информация.

С промените в чл. 46, т. 1 от ЗЗКИ ще бъде осигурена по-голяма защита на класифицираната информация, като се извършва проверка за надеждност на лицата и от гледна точка на сигурността по чл. 40, ал. 1, т. 6 от същия закон. Проучваното лице е надеждно от гледна точка на сигурността по чл. 41 във връзка с чл. 40, ал. 1, т. 6 от ЗЗКИ, когато липсват данни относно: осъществяване на дейност срещу интересите на Република България или срещу интереси, които Република България се е задължила да защитава по силата на международни договори; участие или съучастие в шпионска, терористична, саботажна или диверсионна дейност; осъществяване на друга дейност против националната сигурност, териториалната цялост или суверенитета на страната или целяща насилствена промяна на конституционно установения ред; осъществяване на дейност, насочена срещу обществения ред.

Съгласно законопроекта, в хода на обикновено проучване на дадено лице, както и по отношение на лице, получило РДКИ до ниво „Поверително“, когато бъдат придобити данни за факти и обстоятелства, които го определят като ненадеждно от гледна точка на сигурността, е предвидено да има правна възможност да се откаже издаването на РДКИ по реда на чл. 57, ал. 1, т. 1 от ЗЗКИ, съответно в случай на издадено РДКИ, същото да бъде отнето по реда на чл. 59, ал. 1, т. 1 от същия закон.

С цел създаване на достатъчно гаранции за защита на класифицираната информация се предвижда обикновеното проучване да бъде извършвано от ДАНС, а не от служителя по сигурността на информацията.

Промените в сроковете на различните видове проучвания имат за цел да се постигне качествено и всеобхватно проучване и минимизиране на пропуските от страна на проучващите органи, сред които и ДАНС, при изясняване на обстоятелствата по чл. 40, ал. 1 от ЗЗКИ.

Промените в чл. 55, ал. 1 от ЗЗКИ целят удължаването на сроковете на валидност на РДКИ - пет години – за ниво на класификация „Поверително“ и „Секретно“ и четири години – за ниво на класификация „Строго секретно“, както и на удостоверенията за индустриална сигурност по чл. 106, ал. 1 от същия закон, предвид голямата административна тежест за проучваните лица и проучващите органи.

С промяната в чл. 59 се преодолява празнота в закона, като изрично се предвижда когато за лице с валидно разрешение за достъп, в рамките на поредна процедура по проучване, се установи, че са налице основания по чл. 59, ал. 1, издаденото разрешение за достъп се отнема, а процедурата по проучване се прекратява. По този начин ще бъде уеднаквена и практиката по прилагане на закона, която в обсъжданите случаи се различава към настоящия момент.

Въвеждането на автоматично прекратяване на разрешението за достъп с изтичане на срока на валидност цели намаляване на броя на издаване на формални

административните актове, тъй като разрешението става невалидно с изтичане на срока му на валидност, независимо дали е издадено прекратяване.

Отпадането на възможността за обжалване на прекратяването на разрешение за достът е регламентирано, тъй като прекратяването се извършва по обективни причини или при отпадане на необходимостта от достъп до класифицирана информация, която се определя от ръководителя на съответната организационна единица, а не според желания на лицата. В допълнение, прекратяването не носи със себе си негативни правни последици за лицата, поради което няма необходимост от обжалването на този акт.

Въвеждането на възможност проучващите органи да обжалват решенията на Държавната комисия по сигурността на информацията по издавани от тях откази и отнемания на разрешения за достъп ще осигури възможност за по-задълбочена проверка на административните актове на Комисията. Към момента, когато решенията са в полза на жалбоподателя, не се дава възможност на проучващия орган да защити становището си пред съда.

С промените в чл. 80 се регламентира разширяване на възможностите за създаване, обработване, пренасяне и изпращане на класифицирана информация само в електронен вид. Промяната е продиктувана от все по-широкото навлизане на електронния документооборот в работата на държавните органи.

Предвид важността на уредените обществени отношения, се регламентира на законово ниво, че за защита на класифицираната информация, обменяна с други държави или международни организации, с които Република България има влезли в сила международни договори за защита на класифицирана информация, могат да се използват криптографски средства, одобрени от страната организатор на криптографската мрежа, в съответствие с двустранните договорености по сигурността или българското законодателство. Посочената възможност към момента е регламентирана единствено в подзаконов нормативен акт.

Посредством предложената разпоредба на чл. 103а се цели да се създаде правна възможност органът, издал удостоверение за сигурност, по реда на Глава шеста „Видове защита на класифицираната информация“, Раздел VI „Индустриална сигурност“ от ЗЗКИ да прекрати действието на вече издадено такова удостоверение. Към настоящия момент единствената опция при отпадане на необходимостта на юридическите лица да работят с класифицирана информация е отнемането на удостоверението за сигурност.

Промените в глава седма относно обмена на класифицирана информация с други държави отчитат спецификата на дейността на службите за сигурност и необходимостта от обмен на такава информация в кратки срокове.

Предвид важността на засегнатите обществени отношения са направени промени в административнонаказателните разпоредби в насока увеличаване на размера на наказанията, както е извършена промяна с оглед влизането в сила на Закона за въвеждане на еврото в Република България.

4. Промени в Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България:

С оглед предложените промени в разпоредбата на чл. 54, ал. 8 от ЗДАНС, в Преходните и заключителни разпоредби на проекта на закон е предвидено създаването на нова алинея в чл. 260 от ЗОВСРБ, предвиждаща възможност военнослужещите, назначени в Агенцията, да не възстановяват направените от тях разходи за обучение и професионална квалификация. Това се прави с цел недопускане на обременяване на военнослужещите, преминали на служба в Агенцията, което би могло да ги демотивира по повод на изпълнение на служебната им дейност, при отчитане на обстоятелството, че дейността по защита на националната сигурност е от същата важност и значимост като дейността по отбрана на страната.

5. Промени в Закона за противодействие на тероризма:

По отношение на ЗПТ, предвижда се отмяна на чл. 8а от закона, регламентираща създаването, съставът и функциите на междуведомственото контратерористично звено, разположено в Държавна агенция „Разузнаване“. Визираната разпоредба не регламентира функции за органите, включени в състава му, различни от тези, уредени в Закона за управление и функциониране на системата за защита на националната сигурност, както и в съответните устройствени закони на представените в звеното структури. Член 8а от ЗПТ не урежда първични и съществени за обществото отношения, които не са били предмет на законова регламентация преди приемането му, каквото е изискването на чл. 3, ал. 1 от Закона за нормативните актове. Напротив, функциите на междуведомственото контратерористично звено, разположено в Държавна агенция „Разузнаване“ са идентични с тези на Националния контратерористичен център, разположен в ДАНС, регламентирани в разпоредбата на чл. 8 от ЗПТ.

6. Промени в Закона за специалните разузнавателни средства:

На първо място, промените в ЗСРС целят уеднаквяване на използваната терминология по отношение на структурните звена в ДАНС, с оглед промените в ЗДАНС.

На следващо място, предвижда се дирекция „Технически операции“ на ДАНС обичайно да прилага специални разузнавателни средства по искания на дирекциите на ДАНС, осъществяващи оперативно-издирвателна дейност, и на органите по чл. 13, ал. 1, т. 7, ал. 3 и ал. 4 от ЗСРС. Прилагането на специални разузнавателни средства по искания на други органи по чл. 13 от ЗСРС ще се допуска при необходимост. Предложението отчита ресурсната обезпеченост на дирекцията, както и обстоятелството, че другата прилагаща специални разузнавателни средства структура – Държавна агенция „Технически операции“, за разлика от ДАНС, осъществява единствено такава дейност, което позволява обезпечеността ѝ с по-голям кадрови и финансов ресурс.

II. Цели, които се поставят:

Направените предложения целят:

- създаване на допълнителни гаранции за висок професионализъм на председателя и служителите на ДАНС;

- отчитане на спецификата на дейностите на Агенцията, създаване на условия за по-бърза реакция на промените в средата за сигурност;

- създаване на предпоставки за оперативна гъвкавост, подобряване на комуникацията между звената, по-бързо вземане на решения, по-ефективно изпълнение на дейностите на ДАНС;

- създаване на допълнителни гаранции за защита на националната сигурност на страната;

- минимизиране на рисковете от дублиране на дейности и задачи на структурните звена на ДАНС;

- рационално използване на ресурсите на Агенцията – както финансови, така и кадрови;

- съответствие с добрите управленски практики;

- прецизиране дейностите на Агенцията;

- създаване на допълнителни предпоставки за ефективно предотвратяване, разкриване, разследване и наказателно преследване на престъпления;

- създаване на допълнителни гаранции за защита правата на служителите на ДАНС, включително и тези на прикритие, както и на сътрудниците на Агенцията;

- създаване на допълнителни гаранции за защита на обработваните в ДАНС лични данни;

- обезпечаване на кадровите нужди на Агенцията и създаване на условия за качествено изпълнение на задълженията на служителите;

- подобряване на дисциплината в Агенцията;

- гарантиране правата на служителите на ДАНС;

- своевременно, ефективно и качествено изпълнение на правомощията на органите на държавната власт във връзка със защитата на класифицираната информация;

- създаване на допълнителни гаранции за защита на класифицираната информация;

- прецизиране на процедурите по проучвания за надеждност;

- въвеждане на възможност за проучващите органи да обжалват решенията на Държавната комисия по сигурността на информацията във връзка с издадени откази и отнемания на разрешения за достъп;

- въвеждане на възможност органът, издал удостоверение за сигурност по реда на ЗЗКИ, да прекрати действието на вече издадено такова удостоверение при настъпване на определени обективни обстоятелства;

- постигане на целите на наказанието посредством увеличаване размерите на глобите и имуществените санкции, налагани по реда на Глава осем „Административнонаказателни разпоредби“ от ЗЗКИ;

- преодоляване на констатирани в практиката по прилагане на действащата нормативна уредба непълноти;

- уеднаквяване на използвана терминология.

III. Финансови и други средства, необходими за прилагането на новата уредба:

За изпълнението на проекта на акт не са необходими допълнителни разходи/трансфери/други плащания, които да бъдат одобрени по бюджета на ДАНС за сметка на други бюджети по държавния бюджет.

Предложеният проект на акт няма да доведе до въздействие върху държавния бюджет.

IV. Очаквани резултати от прилагането:

Посредством предложените текстове ще се постигне по-голяма ефективност при осъществяване на дейностите по защита на националната сигурност, като динамично състояние на обществото и държавата, при което са защитени териториалната цялост, суверенитетът и конституционно установеният ред на страната, когато са гарантирани демократичното функциониране на институциите и основните права и свободи на гражданите, в резултат на което нацията запазва и увеличава своето благосъстояние и се развива, както и когато страната успешно защитава националните си интереси и реализира националните си приоритети.

Ще се създадат предпоставки за управление на Агенцията от професионалисти с достатъчно опит в областта на защита на националната сигурност.

Дейността на основните структурни звена на ДАНС ще бъде оптимизирана, което ще създаде предпоставки за оперативна гъвкавост. Ще се подобри комуникацията между звената. Ще се създадат условия за по-бързо вземане на решения, за по-ефективно изпълнение на дейностите на ДАНС, респективно ще се създадат допълнителни гаранции за защита на националната сигурност на страната.

Ще се минимизират рисковете от дублиране на дейности и задачи.

Рационално ще се използват ресурсите на Агенцията – както финансови, така и кадрови.

Ще бъдат създадени допълнителни гаранции за защита на обработваните в ДАНС лични данни. Ще бъде предвидена възможност за предоставяне на лични данни, обработвани в информационните фондове на Агенцията, на чуждестранни органи без наличието на сключен международен договор, което ще повиши възможностите за предотвратяване или разкриване на престъпления, включително и с трансграничен характер. Изрично ще се предвиди в случаите, когато личните данни представляват класифицирана информация, да се прилагат правилата на ЗЗКИ.

Ще бъдат отстранени констатираните в практиката по прилагане на ЗДАНС непълноти, отнасящи се до контролната дейност по отношение на организацията на физическата и на информационната защита на стратегическите обекти и дейности, които са от значение за националната сигурност, като бъде изрично уредено какво включва контролът на информационната защита. Ще бъде спазено и изискването на чл. 10, ал. 1 от Закона за нормативните актове обществени отношения от една и съща област да се уреждат с един, а не с няколко нормативни актове от същата степен.

Всички органи с компетентност по предотвратяване, разкриване, разследване или наказателно преследване на тежки умишлени престъпления ще имат право на достъп до резервационни данни на пътниците в Република България, превозвани по въздух, и данните за екипажа. Ефективно ще бъдат осъществявани дейностите, възложени със закон на тези органи. Ще се създадат допълнителни гаранции за защита на националната сигурност и обществения ред.

Ще бъдат отстранени констатираните в практиката по прилагане на ЗДАНС непълноти, отнасящи се до назначаването и преминаването на служба в ДАНС, възнагражденията, материалното, здравното и социалното осигуряване на служителите на Агенцията, работното време, почивките и отпуските.

Ще бъде минимизиран рискът за разкриване на интереса на Агенцията, с цел кадровото й обезпечаване, към лица със специфична подготовка, което ще доведе до минимизиране на риска за защита на класифицираната информация.

Ще бъде осигурена възможност за обективна оценка на новоназначени служители.

Ще бъдат отстранени констатирани в практиката по прилагане на ЗДАНС непълноти, касаещи уредбата на дисциплината и дисциплинарната практика, като правната уредба ще бъде съобразена с изискванията за съразмерност и пропорционалност на налаганите наказания спрямо осъществените деяния.

Ще бъдат създадени достатъчно възможности за връчване на заповеди на служителите, респективно ще се осигури възможност в най-кратки срокове да се възползват от правото си на защита.

Няма да се наблюдава необоснована диференциация в режима на заличаване на налагани дисциплинарни наказания.

Ще бъде вменено задължение за оказване на съдействие на органите на Агенцията от страна на органите на местното самоуправление и местната администрация. Визираните органи, както и организациите ще имат задължение и за предоставяне на ДАНС на всяка постъпила или придобита от тях информация, която е свързана с изпълнението на възложените със закон правомощия на Агенцията.

Ще бъдат създадени достатъчно гаранции за защитата на класифицираната информация по реда на ЗЗКИ.

Ще се минимизират рисковете от настъпване на вреди в областта на националната сигурност или в други области, като се създаде възможност класифицирана информация да бъде защитавана за по-дълъг период от време.

Ще се преодолее констатирана законодателна непълнота относно категориите лица, имащи право на достъп до КИ по право, като действащото законодателство ще отчита мястото на вицепрезидента в управлението на държавата и неговите функции, респективно същият ще има достъп до КИ по силата на закона.

Няма да има правна пречка, когато лице, получило РДКИ до ниво „Поверително“, или в хода на обикновено проучване на дадено лице са придобити данни за факти и обстоятелства, които определят лицето за ненадеждно от гледна точка на сигурността, да

се откаже издаването на РДКИ по реда на чл. 57, ал. 1, т. 1 от ЗЗКИ, съответно в случай на издадено РДКИ, същото да бъде отнето по реда на чл. 59, ал. 1, т. 1 от същия закон.

При по-дълги срокове за провеждане на процедурата по проучване на лицата по ЗЗКИ проучващият орган ще може да изясни качествено и в пълнота разписаните в чл. 40, ал. 1 от същия закон обстоятелства. По този начин няма да се ангажира голям административен ресурс от страна на държавните органи, а ресурсът ще бъде насочен към дейности, свързани с осъществяване на контрол по отношение на лицата. Ще се намали административната тежест и за проучваните лица.

Ще се даде възможност за работа с класифицирана информация само в електронен вид.

Приемането на закона ще създаде възможност органът, издал удостоверение за сигурност по реда на ЗЗКИ, да прекрати действието на вече издадено такова удостоверение при възникване на определени обективни обстоятелства.

При увеличаване на размерите на глобите и имуществените санкции в ЗЗКИ за установени административни нарушения по този закон, ще бъдат постигнати целите на наказанието. Ще се ограничат случаите на нерегламентиран достъп до КИ.

Ще се уеднакви използваната терминология.

V. Анализ за съответствие с правото на Европейския съюз:

Проектът на нормативен акт не въвежда изисквания на европейско законодателство, нито предвижда мерки по неговото прилагане.

Документите относно проекта на Решение на Министерския съвет са съгласувани по реда на чл. 32 от УПМСНА, като получените становища са отразени в приложената справка.

Предвид изложеното и на основание чл. 8, ал. 4, т. 1 от УПМСНА,

ПРЕДЛАГАМ:

Министерският съвет да приеме предложения проект на Решение за одобряване на законопроект.

МИНИСТЪР-ПРЕДСЕДАТЕЛ
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ:

РУМЕН РАДЕВ